

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

DAGNY

TIDNING FÖR
SVENSKA
KVINNORÖRELSEN

UTGIFVEN GENOM FREDRIKA-BREMER-FÖRBUNDET AF FÖRENINGEN DAGNY

Nr 37.

Stockholm 24 September 1908

1:a årg.

Prenumerationspris: 1/1 år... kr. 4: 50 1/2 år... kr. 2: 50 3/4 " " " 3: 50 1/4 " " " 1: 25 Lösnummer 10 öre. Prenumeration sker såväl i landsorten som i Stockholm å närmaste postanstalt eller bokhandel.	Redaktion: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Telefoner: Allm. 6353. Riks- 12285. Utgifningstid hvarje torsdag.	Redaktör o. ansvarig utgivare: ELLEN KLEMAN. Mottagningstid: Kl. 1-2. Stockholm 1908, Aftonbladets tryckeri.	Expedition och Annonskontor: Mästersamuelsgatan 51, en tr. Post- och telegramadress: DAGNY, Stockholm.	Annonspris: 15 öre per mm. Enkel spaltbredd 50 mm. Marginalannons under texten 15 mm:s höjd per gång 10:—. Rabatt: 5 ggr 5 %, 10 ggr 10 %. 20 ggr 20 %, 50 ggr 25 %. Annons bör vara inlämnad senast måndag f. m.
---	--	--	---	--

Lady Ishbell Aberdeen.

Förståelse af människor, förmåga att förena motsatta åsikter, försona stridiga viljor, takt och behärskning af den egna personligheten fordras för att med framgång kunna intaga en ledande ställning. International Council of Women's ordförande, lady Aberdeen, besitter i sällsynt hög grad dessa egenskaper. Men det är hyarken den ena eller den andra af dem, som gör sig starkast gällande hos henne. Då man ser och hör henne som ordförande, blir det första intrycket, hvilket också blir det bestående, något lugnt och behärskad, men också något mjukt och varmt. Intrycket blir detsamma i det personliga umgänget. Grundtonen i hennes väsen gör sig strax så starkt gällande, att man ej tänker på de företräden, som begåfning och gynnsamma sociala förhållanden skänkt henne. Man märker, att kärnan i Lady Aberdeens personlighet är godheten, som sprider glans och ljus öfver hennes väsen och skänker innehåll åt alla hennes öfriga egenskaper och företräden. Under de långa och svårinvecklade stadgediskussionerna under konferensen blef också hufvudintrycket af hennes ordförandeskap hennes sträfvan

att förena de motsatta åsikterna och föra dem till ett resultat, som kunde tillfredsställa alla. Hur skickligt hon än leder en diskussion, hur hon som ordförande ständigt klart och lugnt reder ut intrasslade frågor och hur tåligt hon tager upp alla nya inkast, fäster man sig knappast vid detta, därför att den formella säkerheten och förståndets skärpa dock icke äro det väsentliga hos lady Aberdeen. Hennes personlighets rätta sårmarke är den anda af försonlighet och den önskan att slå en brygga öfver söndrande motsatser, hvilka känneteckna hela hennes uppträdande.

Lady Aberdeens lif har varit särskildt egnadt att i rikaste mått utveckla alla de egenskaper, som behöfvas för en ledande ställning. Dotter till en skottsk ädling, lord Tweedmouth, uppväxte hon i ett hem med andliga och politiska

intressen. Redan som ung flicka tog hon fatt på det sociala arbetet och bildade klubbar och hem för arbeterskor. 1877 gifte hon sig med earlen af Aberdeen. Hennes lyckliga äktenskap gjorde henne ej till en egoist, som icke sällan händer med den lyckligt gifta kvinnan. Lady Aberdeen hade allt för lätt kunnat

begränsa sig till verksamheten i sitt hem och det sällskapslif, som tillhör hennes höga sociala ställning, och glömma, att utanför hennes krets fanns en värld af människor, hvilkas hela tillvaro är en kamp för lifvets uppehälle och för hvilka ingen andlig utveckling gifs. Så blef dock ej förhållandet. Det finnes för mycket af arbetsenergi och vakenhet för hvad som sker hos lady Aberdeen, för att hon skulle kunna begränsa sitt lif till hemmets värld. Hennes mans ställning, först som hög ämbetsman i Skottland, sedan som vicekonung i Irland, generalguvernör i Canada och nu åter som vicekonung i Irland, har gifvit henne tillfälle att sätta sig in uti politiska, sociala och ekonomiska frågor och att förvärfva kännedom om olika samhällsklasser, om deras önsningar och sträfvan. Men hon stannar ej vid insikterna därom; med äkta engelsk energi och praktisk förmåga griper hon in i förhållandena och söker omgestalta dem. I Irland skapar hon nya förvärfvskällor åt befolkningen, särskildt för den kvinnliga; genom henne föres den irländska spetstillverkningen ut på världsmarknaden. De svåra hygieniska missförhållandena bland den irländska befolkningen arbetar lady Aberdeen på att afhjälpa, kampen mot tuberkulosen har hon upptagit i Irland. Hon har organiserat och organiserar ännu kvinnorna. Särskildt i Skottland och England hafva kvinnoföreningar bildats för att fostra kvinnorna till politisk själfständighet och eget omdöme. I de organisationer, där hon inträder som den ledande, vidgar hon synpunkterna och arbetsområdena. Så har hon bland annat gjort i Canada.

Öfverallt, där lady Aberdeen haft sin verksamhetskrets, har hon mötts af starka motsatser. I Irland hafva hon och hennes man stått som den engelska kronans representanter gent emot en befolkning, som fordrar full politisk själfständighet. I Canada har hon mött motsatsen mellan de olika nationaliteterna, den franska — den ursprungliga men besegrade — och den engelska — den härskande. De som sett hennes verksamhet på nära håll både i Canada och Irland, säga att hon genom sin personlighet lyckats försona de stridiga elementen. Man tviflar icke på denna lady Aberdeens förmåga, då man sett henne såsom ordförande för International Council of Women förena representanter för 23 olika stater till gemensamt arbete och gemensamma intressen. Det är visserligen sannt, att dessa kvinnliga represen-

ter, som stå högt i bildning och intelligens, själfva önska ett så godt samarbete som möjligt för de gemensamma intressenas skull. Men det är också naturligt, att dessa kvinnor äro starkt påverkade af sina respektive länders politiska, ekonomiska och kulturella förhållanden och att det mången gång skall vara svårt nog att i samarbetet frigöra sig från de uppfattningar, som äro bärande för representantens eget land, och att det understundom kan vara rent af nödvändigt, att en uppfattning vidmakthålles, som i någon mån verkar störande på samarbetet. Då är en sådan ordförande som lady Aberdeen på sin rätta plats. Fins det en möjlighet, söker hon jämna ut, lyckas det ej, är där något i hennes röst och hennes goda leende, som tager bort taggen och löser misstämningen.

En egenskap, som man starkt beundrar hos lady Aberdeen, är hennes arbetsförmåga. Under de dagar konferensen i Genève varade, räckte hon till för allt — att leda konferensens sammanträden och de enskilda mötena, som höllos med de olika nationalförbundens ordföranden, att hålla tal vid de båda officiella mottagningarna och att vara personligen intresserad för hvar och en, som hon kom i beröring med. Icke ett ögonblick tröttnade hon, ordföranden var ihärdigare än någon af konferensens medlemmar, arbetstimmarna förlängdes, det slappnande intresset höll hon vid lif. På sitt lugna sätt låter hon känna, att här *måste* arbetas. Ger hon efter, tager hon igen en annan gång. Det är hennes fasta vilja, som låter förnimma sig. Att hon måste ha en stark vilja är tydligt, då man vet huru mycket hon utträttat, men så som man lär känna lady Aberdeen i egenskap af ordförande och enskild under en veckas tid, framträder den dock ej direkt. Beslöjad af ett lätt skälmeri anar man den understundom. Själfbehärskning rådde öfver den och godheten gaf den mål.

Att gifva en skildring af lady Aberdeen är icke min uppgift. Jag har endast velat framhålla det karakteristiska och centrala i hennes personlighet, så som jag uppfattade den under de dagar lady Aberdeen ledde den internationella konferensen i Genève. Så som lady Aberdeens intelligens, praktiska duglighet och viljekraft äro genomsyrade af de bästa kvinnliga egenskaperna — hjärtats godhet och värme — skulle man önska, att alla kvinnors vore. Mänskligheten skulle nog då vara bättre.

ALEXANDRA SKOGLUND.

ÄR NI EN VÄN AF DAGNY och önskar framgång åt densamma, gör då hvad Ni kan för en ökad spridning genom att uppmana vänner och bekanta att prenumerera. Betänk att en tidnings spridning utgör den ekonomiska grundvalen för dess existens. Det är af särskild vikt, att nu under årets sista kvartal arbeta för nya prenumeranter af tidningen, så att upplagan för det nya året lättare kan beräknas.

Proportionella val.

För Dagny af D:r Gulli Petrini, f. Rossander.

(Forts. o. slut fr. föreg. nr.)

Slutligen upptager tabell VI Socialisterna.

K, L, M, N, O	2,023	N, O	505,75
K, L, M	596	—	—
M, N, O	309	N, O	309
Summa 2,928			
K ¹⁾ 2,619 > 2,928 : 2 = 1,464		N	814,75
L ²⁾ 2,619 > 2,928 · $\frac{2}{3}$ = 1,952		O	814,75
M ³⁾ 2,619 > 2,928 · $\frac{3}{4}$ = 2,196		—	—

Partidisciplinen är här så stor, att 2,619 listor upptaga samma tre första namn, hvilka då gå in på denna grund. Men blott 2,023 listor upptaga jämte dessa samma tre första namn äfven N, och då detta tal är mindre än fyra femtedelar af rösttalet ($2,928 \cdot \frac{4}{5} = 2,342,4$) går N ej in af denna anledning, utan man måste öfvergå till sammanräkningen efter Fria Gruppens metod, hvarvid N och O få lika många röster. Då skall lottning dem emellan äga rum. Vi antaga, att N kommer först, och man får då ordningen: K, L, M, N, O.

Sedan ordningen inom partigrupperna sålunda är bestämd, kommer sluträkningen mellan partierna efter d'Hondts regel, modifierad som förut nämnts för de gemensamma kandidaterna. Denna räkning återfinnes i tabell VII, där partierna uppföras med sina rösttal och kandidater och Fria gruppen med rösttal för hvar kandidat.

Tabell VII. Sluträkning.

Moderata	Liberala	Socialister	Fria gruppen
2,230	3,753	2,928	—
A ⁵⁾	F ¹⁾	K ²⁾	A ⁵⁾ 1,844
C ⁶⁾	H ⁴⁾	L	H 641
E	I	M	P 468,5
B	G	N	E 344
D	K	O	—
2,230 : 2 = 1,115	3,753 : 2 = 1,876,5	2,928 : 2 = 1,464	—
2,230 : 1½ = 1,486,67	3,753 : 3 = 1,251	—	—

Första platsen tilldelades de liberala, eftersom deras jämförelsetal 3,753 är högst, och då går deras första kandidat F in. Därefter halvveras rösttalet till 1,876,5 (se under afdeln.). Nu är socialisterna högst med 2,928, hvarvid K går in, och talet halvveras till 1,464. Därvid komma de moderata först med 2,330, hvarvid A går in, och jämförelsetalet blir 1,115. Då äro änyo de liberala först med 1,876,5, och H går in,

hvarrefter deras jämförelsetal blir 1,251. Nu se vi, att fria gruppen kommer högst med A:s tal 1,844. A skulle alltså ha fått femte platsen, men A är redan inne och man måste i stället skaffa en annan femte man. Härvid måste man dock först iakttaga, att A nu räknas blott som en half på hvartera stället. Detta har ingenting att betyda i den fria gruppen, som intet gemensamt rösttal har, utan det närmaste jämförelsetalet där blir i alla fall H:s 641. Men de moderata anses härefter blott ha fått en half plats, och deras jämförelsetal skall därför räknas om. Deras rösttal, som nyss skulle divideras med 2, skall nu i stället divideras med 1½ (d. v. s. multipliceras med $\frac{2}{3}$), hvilket gör 1,486,67. Jämförelsetalet skall således med anledning af att A gått in i den fria gruppen höjas från 1,115 till 1,486,67. Detta gör, att den femte platsen tillfaller de moderata och C går in. De valde äro F, K, A, H, C. Anmärkas bör, att om räkningen skulle hafva fortsatt vidare, hade man fått räkna att de moderata fått 1½ plats, så att deras rösttal måste divideras med 2½ o. s. v. De moderata ha således med bistånd af fria gruppen fått in två kandidater, de liberala två och socialisterna en.

Om någon representant afgår innan mandatet utlöpt, skall fyllnadsval ej äga rum, utan en ny röstsammanräkning inom den valsedelsgupp, för hvilken den afgångne blifvit vald, skall då företagas, därvid man blott tar hänsyn till de valsedlar, hvilkas röstvärden tillgodoräknats den afgångne.

Åtskilliga bestämmelser, afsedda att hindra valtrassel, ha införts, såsom att om ett namn är otydligt eller gäller icke valbar person, så anses det obefintligt, men sedeln i öfrigt kasseras ej, som nu är fallet. Likaså skola anmärkningar mot röstlängden göras före valet, icke såsom nu efteråt, för att få hela valet upphäfdt. Detta torde vara ytterst nödvändiga försiktighetsmått, ty om det kan visas, att personer obehörigen röstat eller nekats att rösta, så bör ju valet upphävas, om deras röster kunnat inverka därpå. Men att vid detta valsätt räkna ut, huruvida ett antal röster kunnat inverka eller ej, det är ingen lätt sak.

Uträkningen af valet är, som vi se, tämligen invecklad, och blir det i högre grad i samma mån som valmännen ha själfständiga tycken inom partierna och som man får fler gemensamma kandidater. Då emellertid en valman icke minskar partiets rösttal och utsikter genom en från partiets hufvudlista afvikande röstsedel, är det nog troligt, att det kommer att förefinnas en oerhörd mängd olika listor, hvilket gör sammanräkningen inom partiet mycket mödosam, äfven om valförrättaren väl icke har skyldighet att räkna ut ordningen för fler kandidater än som faktiskt gå in vid sluträkningen. Hvad de gemensamma kandi-

daterna beträffar, så har den åsikten uttalats, att när man blir mer hemmastadd med de proportionella valen, dessa så småningom skulle försvinna och det bli helt naturligt, att en person blott uppställes af ett parti. Det är nog möjligt, att detta blir riktigt vid de politiska valen, men som vi veta, gäller det här att införa dubbelproportionalism, d. v. s. det proportionella valsättet skall tillämpas icke blott vid val till Andra kammaren utan också till Första kammaren och dess urväljare, och vi skola ha samma metod öfverallt. Detta innebär, att den skall tillämpas vid val af landstingsmän (val af elektoror bortfaller) och vid val af stadsfullmäktige — i dessa båda fall dessutom förenad med graderad skala — samt vid dessa båda korporationers val af första kammarledamöter. Krångligast torde det bli vid stadsfullmäktigevalen. Dels väljas här rätt många på en gång, hvilket ju i och för sig är bra för den proportionella rättvisans skull men inte gör räkningen lättare, och dels torde gemensamma kandidater knappast kunna undvikas. Det finns alltför ofta i våra stadsfullmäktige personer, som så länge haft kommunens angelägenheter och affärer om hand, att ingen vill undvara dem, och då måste de komma upp på flera partiers listor. Förhoppningen, som riksdagen uttalar, att vid en del dylika icke-politiska val partibeteckning icke skall användas och således hela valet försiggå efter Thieles metod, synes icke alltför sannolik. Alltid gör väl sig numera intresse motsättningar gällande, och då ett parti har större utsikter att få igenom sina kandidater, om det använder partibeteckning, är det nog troligt, att det kommer att använda den. Partierna äro nämligen alltid bättre ställda än fria gruppen.

Då vi nu efter allt att döma komma att få tillämpa dessa val redan 1910, så böra vi emellertid göra vårt bästa att sätta oss in i dem. Om detta arbete

synes svårt kunna kvinnorna trösta sig med, att i detta afseende äro de föga efterblifna männen. Det råder en ganska stor okunnighet härom äfven bland dem, som varit de proportionella valens varmaste förespråkare. Troligt är väl också, att praktiken kommer att bereda ganska många öfverraskningar, ty det är nästan omöjligt att med en så invecklad metod förutse alla möjliga eventualiteter. Riksdagen har också vidtagit en åtgärd, som är synnerligen förståndig, och det är, att i riksdagsordningen endast står, att valen skola vara proportionella, medan hela valmetoden är förlagd till en vallag. Denna har icke grundlags karaktär utan kan ändras vid en enda riksdag, och härmed åsyftas tydligen att underlätta de jämkningar, som kunna visa sig vara af nöden.

Några allmänna anvisningar kan man dock göra. Som allmän regel torde gälla, att ju större sammanlutningen är om en partibeteckning, dess fördelaktigare är det. Hade liberala och socialister i vårt exempel förenat sig till ett parti, hade de vunnit en plats från de moderata. Om kvinnorna inom ett parti, t. ex. vid ett stadsfullmäktigeval, skulle vara missnöjda med partiets lista, böra de ej därför bryta sig ur partiet och söka bilda ett eget, men väl kunna de ena sig om en *egen lista med bibehållande af den gemensamma partibeteckningen*. Därmed gynna de bäst såväl partiets som sin egen sak. Vidare är att iakttaga, att om man är alldeles särskildt angelägen att få in en eller ett par personer, bör man *endast upptaga deras namn*, naturligtvis under den partibeteckning, där de eljest förekomma. Därigenom undviker man, att röstkraften blir reducerad för någon annans räkning.

Rättelse. I föregående nummer förekommer i uppsatsen om de proportionella valen ett tryckfel.

Sid. 465, Tabell V, Kolumn I, andra raden står K, H, I, 1950, läs K, H, I, 1050.

Kvinnor! Sök genom att sprida upprop och broschyrer under den tid, som återstår innan valen, att påverka både män och kvinnor till förmån för kvinnans rösträtt. På utgången af valen kommer en längre eller kortare rösträttsstrid för kvinnorna att bero.

Social kvinnobildning.

I en nyligen utkommen bok, *Soziale Frauenbildung* af Alice Salomon, behandlar författarinnan på det henne egenartadt klara och öfvertygande sättet frågan om nödvändigheten och värdet af social bildning för kvinnor. Fröken Salomon, bekant för Dagnys läsarinor genom den i n:r 31 publicerade artikeln »En social skola för kvinnor», är, såsom där nämndes, föreståndarinna för denna nya typ af skola i Tyskland, hvilken upprättats efter mönster af de amerikanska »Schools of Philantropy. Helt besjälad af den idé, för hvilken hon arbetar, riktar fröken Salomon nu i sin bok en flammande maning till särskildt de

förmögnare klassernas kvinnor att tillägna sig social uppfostran och ansvarskänsla. Ehuru direkt ställd till de tyska kvinnorna, innefattar denna maning synpunkter och vidrör förhållanden, hvilka äro fullt tillämpliga äfven utanför Tysklands gränser, hvarför vi här något närmare vilja ingå på desamma.

»Det gifves», skrifver författarinnan, »väl ingen annan klass af människor — och endast i forna tider af djupt förfall har det väl funnits en liknande — hvilken som dessa välbergade kvinnor ej fyller några nämnvärda plikter. Till och med modersplikterna skjuta de ofta åt sidan, för att endast lefva för den

lyx och de njutningar, kulturen bringar dem, utan att de gifva något i utbyte som kulturinsats.

I dessa kretsar arbetar mannen. Kvinnan endast njuter. Hon betalar ingen tribut till samhället. Hon har ingen känsla af att hon är skyldig en sådan. Ingen är så fjärran från världen, så främmande för världen som en flicka, hvilken fått en »finare uppfostran»; ingen är så isolerad midt ibland sina närmaste, så utan begrepp gent emot människolifvet, tidens behof och uppgifter och det offentliga lifvet».

Det är en skarp anklagelse, som en kvinna här riktar mot ett flertal af sina medsystrar — och tyvärr en mycket berättigad anklagelse. Alice Salomon ser å ena sidan, huru kvinnorna bortslösa sin dyrbara tid, sin friska ungdomskraft på obetydligheter, tills de själfva tvifla på lifvets värde och sin egen själ. Å andra sidan ser hon mängden af sociala uppgifter, hvilka endast kunna fyllas genom samarbete af alla krafter, således äfven af de, som nu ligga obrukade.

Och så frågar hon varmhjärtadt: »Kan skuld känslan af detta och framför allt själfva skulden besparas våra kvinnor? Kunna de fostras till pliktuppfyllelse?»

För fröken Salomon ligger svaret nära till hands. Fylld af entusiasm och tro på sin egen sociala skola ser hon en lösning af frågan i stort genom att vid flickskolereformens genomförande i Tyskland med de nya utbildningsanstalterna skulle förenas *kvinnoskolor*, hvilka skulle upptaga sociala bildningselement och uppfostra flickorna till kännedom om deras plikter mot det samhälle, i hvilket de lefva och af hvilket de mottaga så mycket. Studiet af nationalekonomi, samhällslära och socialetikens problem, inträngandet i de stora filosofernas världsåskådning samt socialpedagogisk undervisning skulle lära kvinnorna »att känna sig solidariska, att känna sig såsom vareiser, hvilka hafva uppgifter att fylla och värden att skapa».

Författarinnan skärskådar därefter frågan, i hvad mån en sådan uppfostran skall alstra håg för socialt arbete, för ett arbete så lagdt, att det skulle göra den sociala »barmhärtigheten» öfverflödig, i det att det sökte utjämna de mest skriande kontrasterna i det nuvarande samhället.

I sammanhang härmed underkastar hon kvinnans välgörenhet, särskildt föreningsarbetet, en skarp kritik och kommer till den slutsatsen, att man ingenstädes i världen så utan alla förkunskaper åtager sig ett arbete som på välgörenhetens område. Allt för ofta sättes i stället för erfarna kvinnor i spetsen för viktiga sociala inrättningar sådana, som blott äga en klingande titel eller en fylld börs. Tyvärr riktas då erfarenheten genom missgrepp, hvarigenom lefvande föremål blifva lidande. Under vår tids invecklade sociala förhållanden är det ej tillräckligt med ett godt hjärta och en full penningpung för att afhjälpa missförhållanden. Till nödens afhjälpande måste finnas kännedom om nödens djupast liggande orsaker samt medel och metoder för dess afhjälpande. Hon kommer till den slutsatsen, att härvidlag skulle en kvinnlig social utbildningsanstalt hafva en särskildt viktig uppgift att fylla, i det den meddelade fackkunskap på detta område och på så sätt ändtligen gjorde slut på den farliga dilettantismen i välgörenhet.

Den sociala utbildningsskolan skulle icke förhjälpa kvinnorna till större och modernare vetande men väl lära dem att blifva nyttiga för sitt land och sitt folk till deras egen utveckling och växt.

Den starka sociala ansvarskänsla, som genomgår Alice Salomons bok, är ett fullödigt uttryck för hvad kvinnorörelsen nu verkligen bringar och huru högt den hunnit. Det är kvinnorna själfva, som begära social undervisning, fullt villiga att taga på sig de plikter, som därmed äfven påläggas dem.

De sociala samhällskurser, som här hemma i Sverige under den gångna vintern anordnades i Stockholm och på andra platser, äro ett bevis på, att vi icke äro efterblifna. Skulle man icke kunna tänka sig, att dessa kurser, i likhet med fröken Salomons förslag, skulle kunna förbindas med fortsättningskurserna till våra flickskolor? Det unga släkte, som nu växer upp, skulle då vara väl rustadt att taga upp det sociala och politiska ansvar, som samhället icke mycket längre kan dröja med att tilldela det.

Politiskt möte i Stockholm den 16 september 1908.

De tre hufvudpartiernas ställning till kvinnorörelsen.

Det möte, som föreningen för kvinnans politiska rösträtt anordnade i Stockholm å Runans stora sal den 16 september med anledning af de pågående riksdagsmannavalen, var ännu ett utslag af det intensiva arbete, som bedrifves. Man måste le ett medlidligt löje åt den okunnighet och det oförstående, som ger sig tillkänna, när en känd »kvinnotidning» talar om

att rörelsen försjunkit i »slöhet och maktlöshet». Att ett sådant möte kan komma till stånd med talare ur olika politiska partier, hvilka anse det nödigt att för kvinnorna själfva framlägga sin hållning i deras rösträttsfråga, är bevis på, huru segt och uthålligt kvinnorna arbeta på sin sak och huru verksamt de begagna hvarje tillfälle för att föra den framåt.

Mötet öppnades under ordförandeskap af fil. d:r Lydia Wahlström, hvilken i ett kortare anförande påpekade kvinnornas lifliga deltagande i årets valrörelse. I mera än 40 olika valmöten hafva kvinnorna deltagit, interPELLERAT kandidaterna samt talat för sin sak. Trots nederlaget vid riksdagen i våras har saken oafslåtligt drifvits framåt. Kvinnor ur alla läger i vårt land sluta sig till rörelsen, hvars neutralitet äfven afspeglar sig genom männens förhållande till densamma. Vänner och anhängare finnas inom alla politiska partier.

Efter att med några ord berört de viktigaste skälen för frågans lösning, öfverlämnade d:r Wahlström ordet åt trafikdirektör G. Welin, allmänna valmansförbundets talare.

Herr Welin började med att uppläsa den skrifvelse, som af 1906 års riksdag afläts till kungl. m:t med begäran om utredning af den kvinnliga rösträttsfrågan. Omkring denna skrifvelse samlade sig alla, högergrupperna såväl som öfriga partier. Den kvinnliga rösträtten har vänner inom alla partier, den 2:a maj detta år talades varmt för saken af flera högermän. Emellertid ställer sig högern ännu i allmänhet afvaktande, väntande på resultaten af den pågående utredningen. För egen del sade sig talaren icke dela några betänkligheter mot att gifva kvinnorna rösträtt. En ny tid och en ny tids kynne hafva satt sin prägel på kvinnorna. Själf hade hr Welin haft tillfälle iakttaga, hvilka goda och plikttrogna arbetare kvinnorna vore, och han hade en hög uppfattning om deras förmåga att fylla de plikter, som lades på dem. De vid järnvägen anställda kvinnorna, såväl vid skrifpulpeten som ute på linjen, visade prof på en plikttrohet öfver allt beröm. De kvinnliga grindvakterna, uppgående till ett 1,000-tal, visade prof på en verkligt monumental pliktuppfyllelse. Konsekvenserna af allmän rösträtt för män medför som konsekvens rösträtt för kvinnor. När hvarje man får utöfva sin rösträtt, ned till den enkle hamnarbetaren, skulle icke den kvinnliga läkaren, vetenskapsmannen och läraren äfven få det! Talaren ansåg, att kvinnan hade speciella intressen att framföra särskildt i religiöst och sedligt afseende. Som lagstiftare måste hon få hafva sin röst med rörande de sedliga frågorna, och talaren sade sig vara viss på, att en rik välsignelse skulle tillföras vårt land genom kvinnans deltagande i det politiska lifvet.

Det enda skäl emot saken talaren kunde gilla, vore, att möjligen den socialistiska uppmarschen därigenom skulle befordras, hvilket han dock ansåg icke kunde blifva förhållandet, emedan den proportionella valmetoden skulle aflägsna denna fara.

Herr Welin slutade med att berömma det sätt, på hvilket rörelsen bedrifves, hvilket i allo gör det bästa intryck och fullt väl vittnar om, att den svenska kvinnan verkligen är mogen för rösträtten.

Därefter lämnades ordet till journalisten, herr Sven Persson, som talade för socialdemokratiska arbetarpartiet.

Partistyrelsen hade ansett sig böra tillmötesgå föreningens önskan, att partiets ställning till frågan skulle pointeras, ehuru den tydligt framgår af partiets program, yttrade talaren, hvilket sedan 20 år tillbaka upptager punkten: allmän, lika och direkt rösträtt vid politiska och kommunala val för män och kvinnor fr. o. m. 21 år. År 1907 hade socialdemokratiska riksdagsfraktionen framlämnat motion om kvinnors rösträtt och valbarhet. Valrätt bör tilldelas hela den myndiga delen af nationen, där får lika litet finnas könsstreck som byggnadsstreck. Steget måste tagas fullt ut. Samhället behöfver kvinnornas röster och äfven deras insats i riksdagsdagsarbetet, särskildt såsom lagstiftare.

Skälen för saken vore af tre slag: rätts- och personlighetsprincipen, samhällets behof af kvinnans direkta medverkan i det offentliga lifvet samt kvinnans på grund af samhällets tekniskt-ekonomiska utveckling förändrade ställning. Gent emot de förslag, som framkommit med afseende på begränsad rösträtt för kvinna, ville talaren betona, att arbetarepartiet ej kunde lämna sin medverkan till desamma. Något kommunalstreck finge ej ifrågakomma, lika litet gränsen dragas med den arbetade kvinnan, *alla* skulle äga samma rätt.

Angående utsikterna för frågans lösning vid nästa års riksdag kunde talaren icke yttra sig, men partiet ansåge, att ju förr saken kunde slutbehandlas, desto lyckligare vore det.

D:r Fridtjuf Berg, det liberala partiets talare, tog därefter till ordet.

Den rent principiella frågan ville han ej beröra, saken vore fruktansvärdt utdebatterad. Talaren ansåg, att frågan grundade sig på personlighetsprincipen: full användning för alla anlag och alla möjligheter.

Herr Berg redogjorde därefter för frågans läge inom riksdagen ända ifrån början, då F. T. Borg 1884 och Ad. Hedin 1886 inlämnade de första motionerna fram till senare riksdagar med herr Carl Lindhagens m. fl. olika motioner. För hvar gång frågan fallit, hade den dock fallit framåt och vunnit flera anhängare, med en liten tillfällig minskning vid sista års riksdag. Talaren framlade därefter de skäl, som förefunnits till att den liberala regeringen år 1906 ej upptagit den kvinnliga rösträttsfrågan, beroende på den dåvarande partigrupperingen inom riksdagen, hvilken ej möjliggjorde en lycklig lösning utan endast äfventyrade den manliga rösträttsfrågan.

Partiet hade emellertid kunnat öfverflytta kvinnornas fråga från önskeprogram till handlingsprogram i november 1907, sedan årets riksdag beslutat sig för en rösträttsreform på grundvalen af allmän rösträtt. Männens fråga äfventyrades icke längre. Vid 1908 års riksdag väcktes motion i saken af liberala partiets förtröenderåd.

Efter att hafva öfverskådat utsikterna för den kvinnliga rösträttsfrågan, yttrade talaren, att det vore främst för de sociala frågornas lösning, sådana som t. ex. egna-hemsfrågan, nykterhets- och uppfostringsfrågor,

som liberalerna ville hafva kvinnorna med — dessa hemfrågor och kvinnofrågor, hvilka på samma gång äro stats- och politiska frågor.

Borgmästare Lindhagen begärde därpå tillåtelse att interpellera hrr Welin och Berg angående deras ställning till en partiell lösning af den kvinnliga rösträttsfrågan, hvilket han för sin del skarpt fördömde. Hr Lindhagen framställde en skarp vidräkning med den liberala regeringen 1906, som icke medtagit den kvinnliga rösträtten i sitt rösträttsförslag. Han ansåg, att om detta då gjorts, hade den Lindmanska regeringen nu ej skjutit densamma åsido, och man hade då redan nu kunnat vänta en lösning af frågan.

Hr Welin svarade ej direkt på den till honom ställa interpellationen, upprepade endast, att han vore en deciderad anhängare af kvinnans rösträtt och valbarhet. Hr Berg förklarade sig aldrig hafva reflekterat på några andra förslag än allmän, lika och direkt rösträtt för kvinnor lika som för män.

Fröken Rosalie Lindgren begärde därpå ordet framhållande sina åsikter om det farliga i ett förhållande af rösträttsfrågans lösning.

Mötet afslutades med afsjungande af »Du gamla, du fria». Publiken, som till sista plats fyllde salen, applåderade lifligt de olika talarna.

Ett förslag till lösning af den kvinnliga rösträttsfrågan i England.

Från London meddelas att generalmajoren sir Harcourt Ben Gough i en skrifvelse till »Daily Express» föreslår upprättandet af ett »ladies house» jämte lordernas hus och underhuset för att på det sättet bringa frågan om kvinnornas rösträtt till slutlig lösning. Liksom underhuset är underkastadt kontroll af lordernas hus, skulle »ladies house» stå under kontroll af underhuset. Kvinnorna kunde då få välja sina egna representanter.

Får man antaga, att detta förslag är allvarligt menadt — vid första påseendet förefaller det väl närmast icke så — så får man konstatera, att vid detta försök till lösning af den kvinnliga rösträttsfrågan har konsekvent fasthållits, hvad som också är motståndets hufvudpunkt, nämligen könsstreet. Olika samhällsställning, förmögenhetsvillkor och kvalifikationer, hvilka äro bestämmande för inträdet i öfver- och underhuset, skulle icke på något som helst sätt vara afgörande för kvinnorna; i sin egenskap just af *kvinnor*

skulle de utgöra en församling, hvilken skulle stå »under kontroll af underhuset». Väl skulle man kunna tänka sig, att äfven under på så sätt ordnade förhållanden kvinnornas ord skulle kunna gälla vid sidan af männens, men man frågar sig med skäl, hvad detta afskiljande egentligen betyder. Om männen verkligen vilja taga kvinnorna med i landets representation och om deras mening skall få göra sig gällande vid styrandet af staten och samhället, verkar detta personliga afskiljande som något underligt forntidsaktigt. I den dag som är, är damernas läktare i parlamentet afstängt genom galler, så att de kvinnliga åhörarna förblifva osynliga. Det tyckes, som om den vore djupt rotad, denna engelsmännens uppfattning, att kvinnor ej skola få synas i det engelska parlamentet; generalmajor Harcourt Ben Goughs förslag tyckes vara en sorts modern anslutning till den gamla galleranordningen.

Kvinnor! Följ valarbetet i Eder trakt och försumma icke något tillfälle att få till stånd ett uttalande i kvinnornas rösträttsfråga.

En kinesisk kvinnotidning.

Den moderna kvinnorörelsen i Kina har nu kommit så långt, att feministerna i Peking hafva ett eget pressorgan, benämndt *Nupao*, som betyder ungefär »kvinnotidning», och hvilken skrives uteslutande af kvinnliga redaktörer under ledning af utgifvarinnan, en syster till prins Sou. *Nupao* kämpar på sitt sätt för de kinesiska kvinnornas frigörelse och oafhängighet. Den behandlar klädedräktsfrågor, den goda tonen och det eleganta uppträdandets problem men framför allt parisermoderna och tilldragelserna i det mondäna lifvet. Följetongromanen, som f. n. sätter myror i hufvudet på alla kinesiskor i Peking, behandlar en modern ung flickas historia. Föräldrarnas för-

domar ställa sig i vägen för hennes okuffiga bildningslängtan, och de söka leda henne från den vetenskapliga upplysningens farliga stig tillbaka på den gamla, af alla trampade vägen. Den unga damen förstår emellertid att trots alla svårigheter genomdrifva sin rätt till bildning och kan slutligen, tack vare sina svårt förvärfvade kunskaper, hjälpa sina ruinerade föräldrar på deras gamla dagar. Man kan tänka sig, i hvilken grad denna tendentiösa roman skall uppväcka lidelserna, och kanske kommer den att i Kina väcka lika mycket strid som någonsin på sin tid t. ex. Björnsons »En handske» eller Ibsens »Et dukkehjem» här hemma hos oss med sina uppslag till en ny kvinnofrigörelse.

Något om våra konstnärinnor.

V.

Charlotte Wahlström.

Charlotte Wahlströms konst hör icke till den art af måleri, som faller starkt i ögonen.

Den verkar icke med häftiga medel, experimenterar icke med nya och djärfva motsättningar eller ett uppseendeväckande framställningssätt. Den rör sig inom diskreta mått, laborerar med en diskret, liksom stilla färgskala, men det intryck, man bevarar af hennes landskap, är ett fint, sannt, själfullt uppfattande af den natur hon återger och en känsla af en tyst, ärlig syn på konsten; en syn, som med åren vunnit allt mera i färgbehandlingskraft och detaljernas ingående lif.

Född i Södermanland, målar Charlotte Wahlström dock helst från andra af Sveriges landsändar än just från den provins, där hon vuxit upp. Den lummiga, smålinjade sörmländska naturen med sina frodiga hagar och sin brist på horisont har aldrig lockat henne att måla, medan hennes konst i stället skänker oss motiv från Halland, Kullen, Bergslagen och Dalarna, ty fröken Wahlström känner Sverige och älskar varmt de så vidt skilda uttrycksformerna af vårt lands natur.

I akademien för de fria konsterna genomgick Charlotte Wahlström sina egentliga studieår. Under sina tre år i modellskolan ritade hon flitigt modell men målade modell mera sparsamt, medan hon i stället tidigt ägnade sig åt landsskapsstudier. Då hon år 1883 erhöll ett stipendium af akademien, begaf hon sig, följande tidens konstnärliga strömning och längtan, till Paris, där hon vistades några månader studerande — icke i en stängd atelier för en lärare — utan i muséerna, på utställningarna och i naturen, »med själen och med ögonen», som hon själf betecknar det — kanske just det bästa och direktaste sättet för att i sig upptaga de sensationer och lärdomar, som man sedan önskar omsätta i sin egen konst.

Återkommen till Sverige har fröken Wahlström hufvudsakligen varit bofast i Stockholm. Olikt många af våra konstnärer hyser hon ingen längtan att för hela året slå sig ned utom stadens hank och stör. För sin del anser hon sig behöfva lefva i en viss kontakt med lifvet, konsten, utställningarna och fruk-

tar, att ensamheten på landet skulle kunna verka allt för isolerande.

Emellertid offerar fröken Wahlström en betydande del af året på arbets- och studieresor i landsbygden. Från tidigt på våren, så fort lifvet vaknar, till sent på hösten, då skogarnas gulnade prakt och kvällarnas mystiska dimmor ännu bjuda på stora och trista motiv, målar hon ute och återvänder oftast med en samling friska och goda arbeten, då hon vid vinterens inbrott åter installerar sig i sin lilla stockholmsatelier.

De senaste fyra somrarna har Charlotte Wahlström ställt sina resor till Dalarna, och hennes atelier lysas upp af en massa vackra och storslagna motiv från bygderna kring Siljan och Dalälven.

Blå, storlinjade åsar med förgrund af ljusblommande fruktträd eller rik ängsmark under en varm men orolig svensk sommarhimmel ge ett vackert intryck af en frisk och färgglad svensk nordbygd, då kargheten under de milda försommardagarna skyles af en slösande blomprakt och »då marken hon gläds» såsom på ingen annan tid af året.

Sträng, vid och stor i linjeritm möter utsikten från Kåringberget i solnedgång, där Siljan speglar himlens gula luft och bergen lyfta sina förnäma konturer mot aftonljuset. Nere i halfskugga skönjer man Siljansnäs med sitt smärta kloktorn, och några små invikar af Siljan taga intensivt bländande reflextoner mot den mörka, ondulerande förgrunden. Det är både fasthet och poetisk stämning öfver en bild som denna — en stor syn öfver ett stort, på en gång rikt och hårdt land, där ensligheten tyckes vara härskare och där luft och linjer spela hufvudrollen.

Åsleden heter ett annat måleri från Dalarna; en skogsklädd ås i bländande solnedgång med röda stugor nere i sjökanten mot det eterlysande vattnet. Det verkar som ett vackert leende — fattigdomens litet vemodiga leede — solen, som förgyller och lifvar, förvandlar de magra björkarna till gull och de fattiga röda stugväggarna till glödande purpur, en ofta återkommande stämning hos våra landskapsmålare och ett motiv, som osökt erbjuder sig på tusen håll i vårt land. Men Charlotte Wahlström har fått in mycken

HENRIK GAHNS
Bor-Lanolin-Tvål

I STÄNGER

BEREDD AF DE FINASTE INGREDIENSER
MED TILLSATS AF DET FÖR HUDEN SÅ
VÄLGÖRANDE LANOLINFETTET JÄMTE
BORAX. YPPERLIG HUSHÅLLSTVÅL. . . .

charme och lefvande glöd i den vackert studerade åsen, det klingande, blanka vattnet och den sommartäta luften med sina stora, »bolmande» skyar. Man dröjer med glädje inför detta äkta svenska landskap, hvars torftiga motiv återspeglats af ett känsligt och kärleksfullt konstnärsoäga och lyser af ett mildt skimmer, väckande sensationer af varaktigt värde.

En stor, gulskyig aftonluft med den lilla byn Norets mörka hus i halfskymning på slätten, ett vildt åskväder öfver Siljan med genombrytande solstrålar öfver vattnet ge olika lifliga stämningar af landet kring Siljan.

Kontrasterande mot dessa landskapsbilder stå ett par karga, trista slättmotiv från Uppland; — grått i grått — vått i vått! — en tröstlöst naken och flack natur; det ena i tö, det andra i snö med månsken, linjelösa och fattiga — gifna med god karakteristik.

Från västkusten, där Charlotte Wahlström ofta vistats och studerat, har hon hämtat många motiv. Landskapets egenart har hon äfven här kommit ganska nära in på lifvet, och de studier af nakna klippor med bländande solreflexer, som man möter i hennes atelier, äga mycken innerlighet och intensitet.

Detta är åter ett annat Sverige än Dalarna; vildare, mera öde, med de små grå stugorna skyggt inkrupna utmed klippryggarna och blickande ut öfver hafvet, som i stum ångest mot det stora obekanta. Där är det endast luften, solljuset, som ger sin idealiserande glans åt landskapets väderbitna drag, och hafshorisonstens vidd och oändlighet, som förtar intrycket af klippformationernas obetydlighet.

Trots att Charlotte Wahlström flera gånger vistats på studieresor utomlands — i Holland, Frankrike, Tyskland, — återger hon i sin konst nästan uteslutande svenska motiv. Hon finner ett oändligt rikt material i vårt lands växlande natur, och de trakter af Sverige, som hon genomströfvat, ha alltid skänkt henne intressanta och karakteristiska motiv för hennes måleri.

Allt mera fördjupad under sista åren har Charlotte Wahlströms konst fått ett nytt drag af fasthet och målmedvetenhet, hvaraf den förr var något i saknad,

och man konstaterar med glädje, att just hennes senaste dalaproduktion är den, som längst dröjer sig kvar i minnet.

I Dalarna företogo sig i somras där samlade dala-målare att anordna en utställning i Folkets Hus i Noret. Medverkande konstnärer voro bl. a. Zorn, Carl Larsson, Stenberg, Anckarcrona, Otilia Adelborg, Nyberg, Mas-Olle, Charlotte Wahlström m. fl.

Det blef en folklig framgång (icke att förväxla med en s. k. »publik-succès!») för konstnärerna. Deras arbeten mottogos med lifligt intresse och uppriktig sympati af dalabygdens innevånare, och några af dem funno äfven köpare.

Det lyckade försöket lockar säkert konstnärerna att upprepa företaget ett annat år.

För ett par år sedan införlifvade staten med sina samlingar ett af Charlotte Wahlströms arbeten: Marskväll. Vid världsutställningen i St. Louis hade hon glädjen att för ett måleri: Aftonglöd, bli tilldelad medalj.

Charlotte Wahlströms goda och seriösa konstnärskap gör henne till fullo förtjänt af hvarje framgång, och hennes känsliga, poetiska produktion kommer säkert att »stå sig» i alla deras ögon, som, bland de myckna nyhets- och originalitets-sträfvandena inom konsten, glädja sig åt och värdera en ärlig, fint kännande och diskret konstnärnatur, som med endast egna medel ger af sin egenart.

Man möter ju större, starkare, mera temperamentsfulla konstnärinnor, men — konstens uttryck äro mångahanda, »i ty de äro legio!» Charlotte Wahlström är sig själf i sin konst utan några poserande later eller försök att axla någon annans allt för vida mantel.

Redan detta är en rogifvande och tilltalande egenkap, och just från den synpunkten önskar man att bedöma hennes konst.

ELLEN LUNDBERG,
f. NYBLÖM.

Riksdagsmannavalen.

Valrörelsen har i år gått fram öfver vårt land med hetare strider än någonsin förr. Hvarje parti har uppåddat sina anhängare, och att det politiska intresset betydligt ökat, visa de sedan valen till förra riksdagsperioden betydligt höjda röstsiffrorna. Kampen för den allmänna rösträtten har väckt arbetarskarorna till politisk lifaktighet, och de hafva mobiliserat alla trupper för att ej den sista treårsperioden af det gamla systemet skall gå i reaktionens tecken. Å andra sidan har högern med sin valparoll »Front mot socialismen» kraftigt gifvit sig in i den för dem ofta hopplösa striden mot två motståndare, socialdemokraterna och liberalerna, hvilket senare parti satt in all sin kraft att motarbeta högern och vinna anhängare för sitt reformprogram.

Men äfven utom dessa i partier organiserade valmän finnas andra sammanslutningar, hvilka å sin sida verkat för att i den kommande riksdagen få in målsmän för sina speciella intressen. Bland valmännen finna vi så t. ex. de frireligiösa och nykterhetsvännerna och utanför valmännens led — kvinnorna.

Det är första gången de äro med i striden, och kampen har för dem gällt, ej seger åt det eller det partiet, utan att vinna vänner för sin sak — rösträtten — inom alla partier. Parollen för dem har varit att motarbeta hvarje kandidat, som ej uttalat sig för en snabb lösning af deras rösträttsfråga.

Huru de fört denna strid, det veta vi alla. De ha först och främst upplyst valmännen om att deras fråga,

Lediga platser

inom alla områden af för kvinnor lämpligt arbete annonseras fördelaktigast i Dagny, hvilken, som tidning för svenska kvinnorörelsen, torde erhålla den mest vidsträckt spridning landet rundt.

sedan den upptagits å två af de politiska partiernas program, är en aktuell politisk fråga, till hvilken hvarje kandidat och valman måste klargöra sin personliga ställning. De hafva sändt ut sina talare att å valmötena redogöra hvarför och till hvilket ändamål de vilja ha rösträtt, de hafva spridit broschyrer och uppopp, de hafva interpellat kandidater m. m., m. m.

Valstriden är nu på de flesta platser i vårt land förbi. Hvad är resultatet? De olika partierna addera och subtrahera sina vinster och förluster, och man kan med tämligen stor sannolikhet förutspå, att under det högern kommer att emot några vinster sätta det dubbla antalet förluster, liberalerna kunna räkna fler vinster än förluster och socialdemokraterna enbart vinster.

För kvinnorna är det ett betydligt mera sammansatt räkneexempel att få klart sina vinster och förluster. Vi räkna vinster bland alla partier och förluster både bland höger och liberaler. Med den starka ansvarskänsla emot partiprogrammet, som besjälar de socialdemokratiska riksdagsmännen, våga vi anse, att öfverallt där en socialdemokrat vunnit en plats, vi ock vunnit en anhängare af vår rösträttsfråga, men alla socialdemokratiens vinster äro dock ej våra, då i flera fall äfven den förutvarande riksdagsmannen varit vår vän. Från många håll ha ännu ej uppgifter från respektive platser inkommit angående de nyvaldas ställning. Tills vi få visshet om deras åsikter, har därför, i de fall då intet bestämdt är känt, en liberal räknats såsom vår vän, och högermannen hafva vi i allmänhet måst betrakta såsom motståndare, på grund af de erfarenheter kvinnorna kunnat samla från riksdagen och sommarens valmöten.

I det följande skall jag med reservation för möjliga förbiseenden och misstag försöka lämna några uppgifter om de vunna resultaten.

L ä n	Förutvarande		Omvalda		Nyvalda		Vinster	Förluster
	vänner	motstånd	vänner	motstånd	vänner	motstånd		
Stockholms	4	2	3	2	3	1	2	1
Upsala	3	2	1	1	2	—	—	—
Södermanlands	7	1	4	—	2	—	1	—
Östergötlands	5	7	2	5	—	2	—	—
Jönköpings	4	4	3	3	—	1	—	—
Kronobergs	2	5	1	5	—	—	—	1
Kalmar	3	8	1	4	1	5	—	1
Götlands	2	1	2	1	—	—	—	—
Blekinge	2	4	2	1	—	2	—	—
Kristianstads	2	6	2	4	1	1	1	—
Malmöhus	9	11	8	5	5	1	5	—
Göteborgs och Bohus	10	7	10	1	5	1	5	—
Älfsborgs	—	12	—	8	2	—	2	—
Skaraborgs	—	9	—	7	2	—	2	—
Värmlands	6	4	3	2	4	—	1	—
Örebro	3	4	3	4	—	—	—	—
Västmanlands	5	2	2	—	4	—	2	—
Kopparbergs	6	3	6	3	—	—	—	—
Gäfleborgs	7	3	5	—	3	—	—	—
Västernorrlands	6	4	4	1	3	2	1	—
Jämtlands	4	1	1	1	3	—	—	—
Västerbottens	1	5	—	2	—	—	—	—
Norrbottnens	4	1	3	1	2	—	—	—

Stockholms län har tillökats med 3 valkretsar hvaraf i en valts en socialdemokrat, handelsföreståndare J. Åberg, alltså en anhängare, i en annan folkskollärare H. Hagberg, bestämd anhängare, och i den tredje godsägaren H. v. Horn, höger. Såsom högerman våga vi ej utan bestämd vetenskap om hans ståndpunkt räkna honom såsom anhängare. I detta län kunna vi anteckna en säker vinst.

Bland de omvalda märkas borgmästare J. G. Pettersson i Södertälje och direktör E. Beckman i Djursholm,

båda varma förkämpar för vår sak och hvilkas återval måste hälsas med stor glädje.

I Uppsala län har i Norunda och Olands härad, förut representeradt af kyrkoherden P. Pehrsson i Österby, stått en het strid emellan landtbrukaren J. E. Cervin, liberal, och handlanden J. Ericsson i Saringe. De kvinnliga rösträttsrepresentanter, som försökt få tala på högerns valmöten i denna krets hafva blifvit nekade, och då detta partis representant var känd såsom en bestämd motståndare, emotsågs valutgången med stort intresse. Han föll igenom oakadt alla ansträngningar, och rösträtten förlorade således ej någon plats. I Uppsala har valet ännu icke skett. Vi kunna här göra en stor vinst, om professor Edén skulle blifva vald, och beror det på utgången af detta val, om vi i detta län skola kunna anteckna en anhängare mer än förut.

Södermanlands län. Genom omval hafva två af våra mera bemärkta vänner, friherre C. C:son Bonde, liberal, och godsägaren Knut Almqvist, höger, återbördats till kammaren. Två kretsar ha ännu ej valt, men kunna vi hoppas, att vi i där valda riksdagsmän, vare sig genom om- eller nyval, komma att få vänner. En bland våra större vinster kunna vi anteckna i detta län, i det domänintendenten E. A. Lindblad i Närlunda, hvem minns ej hans uttalande emot oss under riksdagsdebatten den 2 maj, ersatts med v. häradshöfding C. Gripenstedt.

Östergötlands län. I detta län hafva vi mistat tvänne vänner, friherre A. Th. Adelsvärd och A. Henrikson i Karlsund, ersatta med tvänne moderata, hvilkas ståndpunkt till vår rösträttsfråga ej ännu är känd. Två af våra säkra vänner, den moderate friherre J. Hermelin och godsägaren A. Ekman, liberal, hafva omvalts, likasom 5 af våra motståndare. Tre val, de i Linköping och Norrköping återstå ännu, hvadan något definitivt resultat i detta län ej kan fastställas.

I Jönköpings län kunna vi ej heller ännu veta, hur slutresultatet kommer att blifva, då Jönköping, hittills representeradt af en deciderad anhängare, folkskoleinspektör Johansson, ännu ej valt. Två af våra vänner bland de konservativa riksdagsmännen, prosten J. G. Hazén och disponenten Räf, hafva återvalts, likaså 3 af våra motståndare. J. Sjöberg i Bodaryd har utbytts mot C. F. Sjöberg i Nordanskog.

Kronobergs län. Af våra två vänner i detta län båda högermän, har hemmansägaren E. O. Magnusson i Tumhult återvalts, hvaremot vi förlorat J. Eriksson i Lindhult. Länets valkretsar hafva genom ny kretsindelning minskats med en, förut representerad af en vår motståndare.

Kalmar län. 6 af detta läns representanter äro nyvalda, alla högermän. Af dem veta vi, att prosten Meurling är bestämd anhängare, de fem öfrigas åsikter äro ej kända. Två af våra anhängare, högermännen prosten O. W. Redelius och landtbrukaren S. M. Petersson i Snällebo, hafva vi mistat, men då en bestämd vinst i prosten Meurling är att anteckna, blir det dock blott 1 förlust, äfven om alla öfriga 5 nyvalda skulle visa sig vara motståndare.

I Gotlands län är ställningen oförändrad med våra anhängare representerade af K. L. J. Larsson i Bondarfeve och biskop v. Schéele samt motsidan af M. E. Svallingsson, hvilken äfven om han i princip är anhängare dock ej torde vara för snar lösning.

I Blekinge län hafva äfvenledes våra anhängare, P. A. Larsson i Säby och borgmästaren F. Söderbergh, återvalts. Karlskrona har ännu ej valt.

I Kristianstads län tro vi oss hafva erhållit en vinst genom utbytet af N. Svensson i Olseröd emot grefve R. Hamilton å Ovesholm, hvilken anslutit sig till lib. samlingspartiet.

Malmöhus län har fler vinster att uppvisa. Främst märkes valet i Trelleborg, hvarigenom borgmästare K. v. Geijer ersatts med postiljonen J. Thynell. Ytterligare 3 valkretsar i detta län ha eröfrats af vänstern och 1 af socialdemokraterna, och hafva de nyvalda representanterna i dem uttalat sig till förmån vår rösträttsfråga. 1 krets, den i Lund, nu representerad af en vän J. T. Larsson, har ännu ej valt. Bland de återvalda märkas L. G. Broomé i Bårslöf och folkskollärare Thylander i Malmö, hvilka visat sig som pålitliga vänner.

Hallands län har ej visat så stor omsättning. Två val återstå ännu och är det antagligt att vi i detta län hvarken få räkna vinster eller förluster.

Göteborgs och Bohus län. Hittills har detta län att uppvisa det största antalet vinster. Professor J. R. Kjellén, utpräglad motståndare, har afsagt sig kandidaturen, och i hans ställe har folkskollärare Christensen, anhängare, blifvit vald. Bland de nya anhängare vi vunnit märkes särskildt assessor Åkerman, som på ett synnerligen sympatiskt sätt uttalat sig ej blott för vår sak utan äfven om sin villighet att arbeta för oss. I ingenjör J. Gibson och kapten J. Crafoord veta vi oss hafva vunnit goda vänner, och vi hoppas, att detsamma må vara fallet med de nyvalda liberalerna, folkskollärare J. A. Björklund och kapten C. L. Olausson. I högermannen, landtbrukaren J. Larsson i Presstorp, hafva vi förlorat en vän och antagligen därigenom gjort en förlust, då något uttalande från hans medtäflare, landtbrukaren C. Olsson i Berg, ännu icke är oss bekant.

Älfsborgs och Skaraborgs län hafva haft den tvifvelaktiga äran att bland sina riksdagsmän ej kunna uppsätta en enda vän till vår rösträtt. Genom årets val har detta glädjande nog förändrats. I Älfsborgs län kunna vi nu anteckna tvänne anhängare, i det en liberal, nämndeman H. Carlson i Herrljunga, valts i stället för herr Nilson i Kattleberg och socialdemokraten, järnarbetare G. Strömberg i Trollhättan, i stället för friherre O. B. A. Silfverschiöld. Likaså i Skaraborgs län med liberalerna redaktör O. Bogren och häradshöfding G. A. E. Kronlund i stället för borgmästare Hedenstierna och kronofogden Sandén. Häradshöfding Kronlund har förut tillhört riksdagen såsom representant för annan krets, och det är med stor glädje vi hälsa honom välkommen åter. Han är en välbehöflig ljuspunkt i det mörka Skaraborgs län, som bland öfriga motståndare till riksdagen återbördat en af de få kvarstående, absoluta motståndarne till vår sak, L. J. Jansson i Djursåtra. I förbigående må nämnas, att genom ny kretsindelning Älfsborgs län minskats med två kretsar, hvarigenom 2 motståndare försvunnit från riksdagen.

Värmlands län har likaså minskats med en valkrets, hvarigenom äfvenledes en motståndare försvunnit. En anhängare, M. Mattson i Grafås, har utbytt mot en högerman, P. Andersson i Arvika, äfvenledes anhängare och en motståndare, godsägaren Hultkrantz emot liberalen J. P. Eagle. Vår liberale anhängare G. M. Sandin har utbytt mot en socialdemokrat N. A:son Berg. I aflidne riksdagsmannen Elowson i Karlstad hade vi en vän, genom hans ersättande med landssekreterare Schotte vinna vi således ej i antalet anhängare men göra dock en mycket reell vinst, i det herr Schotte ej minst under sitt valarbete genom sina upprepade uttalanden för vår rösträtt visat sig såsom en ifrigt arbetande anhängare.

I Örebro län är situationen oförändrad. 3 af våra vänner hafva återvalts, likaså 4 motståndare.

Västmanlands län. De förutvarande tvänne motståndarne i detta län hafva bägge ersatts med vinster. Bland våra anhängare har ombyte skett, i det tre liberaler ersatts med socialdemokrater. I Västerås, nu representeradt af anhängare, har ännu icke valts.

I Kopparbergs län hafva samtliga förutvarande representanter omvalts. Vi räkna i detta län 6 vänner och 3 motståndare. Bland omvalen i detta län märkes särskildt representanten för Falun, Hedemora och Säter, häradshöfding af Callerholm, vår trogna förkämpe i konstitutionsutskottet och socialdemokraten Erikson i Grängesberg, äfven han en af våra bästa män.

Gäflleborgs län. I detta län hafva två valkretsar representerade af en vän och en motståndare sammanslagits. Då i den nya valkretsen valts en liberal, kunna vi anteckna att en motståndare försvunnit. Bland omvalen glädja vi oss, att lektor K. Starbäck återbördats till kammaren, men vi hafva äfven att beklaga en stor förlust, ej i antalet anhängare, men i förlusten af den andre Gäflerepresentanten, redaktör K. M. Lindb, hvilken på grund af afsägelse slutat sin riksdagsmannabana. Vi hoppas dock, att han kommer att blifva lika verksam för vår sak utom riksdagen som han förut varit inom densamma. En krets har ännu ej valt.

Västernorrlands län. Af förutvarande 6 vänner i detta län hafva 4, däribland S. H. Kvarnzelius återvalts, A. A. Eriksson i Rödsta har utbytt mot en liberal, hvilken vi äfvenledes hoppas få räkna såsom anhängare, och en förlust hafva vi att anteckna i P. Hörnsténs afgang från riksdagen. Å andra sidan hafva vi vunnit 2 anhängare, den ena i hemmansägaren P. E. Hedström, i stället för O. Emthén, och den andra i hemmansägaren J. Lindgren i Skog, ersättare för den gamle J. Nydal, en seg och absolut motståndare.

I Jämtlands län blir slutresultatet detsamma. Af våra vänner återfinna vi såsom omvald J. Broomé i Billsta, den moderate kyrkoherden S. J. Enander har ersatts med en vänsterman, landtbrukare J. Bergman, pastor Schlin med landshöfding Widén och nämndeman E. Sundin med J. Olofsson i Digernäs, alla såväl afgående som nyvalda vänner.

I Västerbottens län är situationen ännu ej klar, då 4 val återstå. Hittills har det blott skett tvänne omval, ett af en af våra mera osäkra anhängare och ett af en motståndare.

Norrbottens län har tillökats med en valkrets, i hvilken valts en vän. Vi kunna således här anteckna en vinst, då äfven öfriga platser, som förut innehafts af vänner, endera återbesatts med de gamla innehafvarne eller nya anhängare valts.

Återstå så valen i Stockholm, hvilka äga rum den 25 dennes. Helt visst emotses de med spändt intresse af hela landet och ej minst af kvinnorna. På dem kommer nämligen ytterst att bero, om vi såsom definitiva vinster skola kunna räkna alla de platser, som eröfrats af vänner till vår rösträttsfråga. Såsom valen hittills förlupit, kunna vi ej vara annat än nöjda. Särskildt vill jag få påpeka, huru af de sex riksdagsmän, som under remissdebatten och den 2 maj yttrade sig *emot* oss, fyra, herrar Geijer, Kjellén, Lindblad i Närlunda och Nydal, redan lämnat riksdagen. Ett oblidt öde tycks ha förföljt dem. Är orsaken till deras fall måhända att söka däri, att en fanatisk motståndare till vår rösträttsfråga äfven i landets andra lifsfrågor har så föräldrade och reaktionära åsikter, att vår tid reagerar däremot. Må vi hoppas att de återstående valen ej gäckta våra förhoppningar att i den nyvalda kammaren besitta så många anhängare, att nästa gång frågan kommer före, omröstningsresultatet från den 2 maj 1908 blifver det omvända.

Denna redogörelse upptar valresultaten till och med den 20 september. I en följande skall jag försöka sammanföra slutresultatet af årets val.

M. S. v. H.

”Det lyser från Småland”!

Det kan kanske för Dagnys läsekrets hafva sitt intresse att taga kännedom om några intryck från en del af Småland under valrörelsen.

Från en rösträttsförenings styrelse utsändes genom en del intresserade ungdomar agitationsblad till förmån för den kandidat, som uppsatt kvinnans rösträtt och valbarhet på sitt program, samt Frisinnade landsföreningens meddelande n:r 62, »Kvinnornas rösträttskraf» af riksdagsman Lind, vår Landsföreningens flygblad, »Rösträtt 1908» och »Till medlemmar af Sveriges nykterhetsorganisationer.»

Färden gick på cykel åt fem olika håll på uppblotta landsvägar, och det är en del intryck, som jag fått mig meddelade af de unga resenärerna, som jag i största korthet här vill söka skildra.

En kommunalnämndsordförande hade redan läst några till hans hustru adresserade upprop, då han personligen fick mottaga likadana från en af ungdomarna. Vår gode ordförandes förståelse för vår sak tog sig då uttryck i en hänvisning till hvar dörren fanns och i ett stort ordflöde för att man spred »socialism».

En del af flygbladen voro hvita, gula och gröna. Hvad var då naturligare än att vi kompletterat färgskalan med att trycka vårt upprop på rödt papper. Men detta skulle vi synbarligen ej hafva gjort, ty det var som att visa ett rödt skynke för en tjur. Under det att vredens rodnad färgade vår gode mans kinder, återkallade han på nytt vår syndabock för att till sist på nytt visa honom vägen ur den fridfulla borgen.

Samma dag fick undertecknad mottaga de till hans hem öfverlämnade ströbladen, öfverkorsade och med påskriften »ej läsvärdt», med undantag af nykterhetsbladet, som bar påskriften »gillas fullkomligt angående rusdryckerna». Därjämte hade han bifogat Allmänna valmansförbundets cirkulär, »Skall socialisttyranniet icke hafva någon gräns?», försedt med åtskilliga utrops-tecken.

Utänför kyrkan, efter nattvardsgång, utdelades en hel del blad, som mottogos under olika omdömen. En storbonde manade sin gumma att »kasta de där lapparna», men hon svarade, »nej tack, dem skall jag allt ta' hem och läsa».

En man förföljde med sina invändningar. Det rättvisa i saken erkändes dock af många därstädes. Några hade trott, att kvinnorna hade fått rösträtt och uttryckte sin förundran öfver att så ej var fallet.

Men i den aflägsnaste bygden mottogos bladen med så godt som allmänt ogillande. Ett par flickor på 20 år uttryckte visserligen sin stora tillfredsställelse med att äfven kvinnor skulle få medborgarvärde samt visade förnöjdt bladen för sin far, som dock tyckte, att rösträtt för kvinnor vore »bara dumheter».

En liten bonde ville icke höra på argumenteringen

för vår rösträttskandidat, »ty det blir ändå den det är bestämdt».

I den mörkaste mörkbygden höll man orubbligt på den förre riksdagsmannen, som röstat för prygmotionen, ty »prygel skulle dom ha tre gånger i veckan och straffarbete däremellan. Halshuggning vore alldeles för lindrigt straff, då det går öfver så fort». Förmodligen var det våra röda lappar igen, som gaf dem idéasociationen socialisterna och lät deras skogsbygds-moral taga sig uttryck i sådana uppfostringsförslag.

I en stuga satt nämndemansmora på diskbänken och läste i bibeln, då våra blad öfverräcktes åt henne. Hon flög upp med fart och gaf till svar, »ut med er socialistdj—r!»

Nu nog med exempel af detta slag. Hvilken auktoritet pressen är för den obildade, kan man förstå af den invändning en bonde gjorde: »Smålandsposten har varnat för att rösta på den omnämnde kandidaten, och då gör jag det icke heller».

Hvilka ärekränkande beskyllningar man kan blifva utsatt för, »när man ger sig i leken», kan kanske nedanstående belysa som varning för den, som icke känner sig stark nog bära dem, men som eggelse för den, som känner sig stå öfver sådana, ty det är märkvärdigt nog så, att man för hvarje falsk beskyllning, som man får mottaga, känner sig stå mer och mer öfver smutskastningen, vinner mer och mer själfverkännande, och det är något, som vi så väl behöfva för att kunna göra oss fria från tvångsföreställningen att vi intet kunna uträtta.

Från en platsbo, som betecknande nog kallar sig »En samhällsbevarande» och ej har mod att framträda öppet, har jag nämligen fått mig tillbakasänt riksdagsman Linds meddelande »Kvinnornas rösträttskraf» med några rader bifogade så lydande: »Ni — blir säkert enhälligt korad till *Riksstadskandidat* af alla *Onghinkar* samt morallösa individer».

Under rubriken »insänt» i Smålandsposten prisas riksdagsmannen för Sunnerbo E. O. Magnusson lycklig, emedan han på ett valmöte ej bland sina åhörare »hade några s. k. blåstrumpor, ty», tillägger tidningen »han sade rent ut, att det är endast pratmakerskor, som önskade sig till riksdagshuset, under det att de verkligt nyttiga kvinnorna, ett lands välsignelse, (litet sockerpullor skola de ha, *förf. anmärkning*) stanna hemma och ej ens skulle titta åt valurnorna».

Detta var några drag från ett hörn af Småland, drag, liknande dem som Smålandsposten brukar sätta under rubriken »Det lyser från Småland». Att det äfven »lyser» från norra Skåne hafva vi sett exempel på från tidningarna, då t. ex. nyomvalde riksdagsmannen för Östra Göinge och predikanten Erlandsson i Främ-

linge på ett offentligt valmöte kunnat fälla sådana yttranden om kvinnorna, som att, »om de finge rösträtt, skulle sådana som Kata Dahlström, Frida Steenhoff och Ellen Key i första rummet blifva invalda i riksdagen och hela landet skulle förvandlas till en prostitution».

Af allt detta bekräftas, att oförståelsen för vårt rättskraf är oerhörd ute i den aflägsnaste landsbygden liksom socialistskräcken är större ju längre in i obygden man kommer men att agitationen där dock är väckande och långtifrån alldeles fåfäng.

Kvinnorna äro ej blott där, utan äfven i kulturcentra, så till den grad invanda i den föreställningen,

att de höra till mannens bohag. Det har förefallit mig, som om man bäst tog dem därur genom att rent ut säga dem, att männen ej tro dem om att duga till annat än att vara bohag, matlagningsmaskiner och barnalstringsapparater. De argumenten hafva utträttat mera än långa utläggningar i frågan.

P. S. Att mörkbygden omkring oss fått behålla sina kvinnorösträttsmotståndare och klasslagsrepresentanter är ju självklart, ty annars vore det icke det mörka Småland, hvarifrån det lyser på sitt säregna sätt.

A. W. S.

På högervalmöte i Västerås.

Den 9 sept. afhölls i Västerås ett valmöte utlyst af allmänna valmansförbundet. Sedan red. Dürungo hållit ett föredrag, öfvergick man till kandidatfrågan. Tre kandidater nämndes och redogjorde för sina politiska åsikter. Rösträttsfrågan synades från olika sidor, utan att ett ord om kvinnans rösträtt nämndes. Innan man skred till omröstning mellan kandidaterna, begärdes ordet af ordföranden i Västerås F. K. P. R., fru Maja Strandberg, med förfrågan, huruvida det vore tillåtet att framställa en interpellation till kandidaterna. På denna hemställan svarade mötets ordf., kyrkoherde Linders: var så god! Interpellationen lydte: »Då rösträttsfrågan här synats från olika sidor, utan att kvinnornas kraf blifvit nämnda, och, som de utgöra ungefär hälften af Sveriges befolkning, tillåter jag mig att i svenska kvinnors namn fråga kandidaterna, hur de ställer sig till kvinnans politiska rösträtt». Då hon slutat, ljöd enstaka nejrop och dämpade hyssjningar, hvarpå följde några ögonblicks tystnad. Därefter frågade mötets ordförande: »Anses diskussionen avslutad?» Och mötet svarade: *Ja*.

Så ställer sig högern i Västerås till saken. Och i det stora hela torde inte någon större differens vara rådande mellan högeruppfattningen här och på andra ställen. I Huskvarna skall en del kvinnor blifvit utkörda från ett högervalmöte. Ridderligheten i Västerås står ju vida högre. En del högerkvinnor blefvo högst indignerade öfver mötets uppfattning af denna fråga, men valmännen ansågo, att »frågan hörde inte alls dit, ty kvinnans politiska rösträtt är ingen brännande fråga».

Den uppsatte högerkandidaten lär emellertid vara anhängare af kvinnans rösträtt, och hans fru är medlem af rösträttsföreningen.

F. K. P. R. hade före mötet i salen utlagt Landsföreningens flygblad, utdrag ur riksdagens protokoll den 2 maj 1908. En högerman uppsamlade dessa och lade undan dem samt placerade högerskrifter i stället. Troligen hade de befunnits för öfvertygande och alltså farliga.

AURA.

Notiser.

Kampen mot den hvita slafhandeln. Den af »La Fédération Abolitionniste Internationale» hållna kongressen i Genève 7—11 september var besökt af flera hundra personer. Öfverläggningarna rörde sig uteslutande om den hvita slafhandeln i dess sammanhang med den reglementerade prostitutionen. Två länders regeringar, Schweiz' och Spaniens, hade till kongressen skickat officiella ombud, och 11 nationalkommittéer för bekämpande af den hvita slafhandeln samt 75 olika föreningar och sällskap voro där representerade. Sveriges representant var fröken Clara Wahlström, sekreterare i föreningen Vaksamhet.

Förhandlingarna höllas i Salle Centrale, en präktig föreläsningssal, som var prydd med de vid tillfället representerade ländernas flaggor. Inledningstalet hölls af den Internationella federationens ordförande, professor James Stuart.

Öfverläggningssämnena föranledde lifliga diskussioner, i

hvilka bland andra den äfven i Sverige kände mr Coote från London deltog. De af kongressen fattade resolutionerna uttryckte alla den mening, att ett mycket nära samband är rådande mellan den hvita slafhandeln och den tolererade prostitutionen och särskildt att de s. k. tillståndshusen och bordellsystemet i allmänhet i hög grad befrämjar denna sorgliga handel.

En storartad gästfrihet visades främlingarna under de dagar kongressen pågick. Några i närheten af Genève boende familjer hade på sina vackra landtställen för kongressdeltagarna anordnat festliga samkväm.

Lärlarinne-kalendern, antecknings- och uppslagsbok för läsåret 1908—1909, afsedd för lärarinnor vid såväl flick- och samskolor som folkskolor och seminarier, har utkommit med en betydligt tillökad afdelning för anteckningar och betygstabeller, hvarjämte kalendern nu är försedd med pennhylsa och blyertspenna.

I likhet med föregående år har kalendern en afdel-

ning innehållande noga kontrollerade upplysningar om sådant som särskildt för lärarinnor är af praktisk betydelse: inträdes- och kompetensfordringar, stipendier, feriekurser, sjuk- och pensionskassor, adresser för resor i utlandet, formulär m. m. dylikt.

Då det visat sig förenadt med praktiska olägenheter att sprida kalendern genom bokhandeln, har distributionen ordnats så, att skriftlig rekvisition insändes direkt till fröken Laura Löwenhielm (adr. Stockholm, Lästmakaregatan 23), då kalendern sändes med omgående. I Stockholm erhålles kalendern äfven å Flick- och samskoleföreningens byrå, Lutternsgatan 3, 1 tr. (öppen kl. 6—7 alla dagar utom lördagar).

Priset är en krona. Då minst fem exemplar rekvireras på en gång, sändes kalendern portofritt; i annat fall tillkommer för porto m. m. 20 öre pr. ex.

Husmoderskola i Eskilstuna. Efter motion af redaktör Karl Ekman ha stadsfullmäktige i Eskilstuna beslutat anslå 3,000 kr. som begynnelsekapital och dessutom 1,600 kr. årligen till en förening afsedd att därstädes grundlägga en husmoderskola.

Högermöte i andra kretsen hölls i Stockholm förra torsdagen under ordförandeskap af generaldirektör M. Sahlin. Flera af de uppställda kandidaterna uttalade sig för kvinnans politiska rösträtt. Med mötets särskilda tillåtelse höll fröken A. Thorstenson ett kortare anförande till förmån för kvinnans sak samt framställde en interpellation till de kandidater, som uttalat sig oklart i frågan. Härpå framlade hrr Magnusson, Wik, Welin och Broman ännu en gång sina sympatier för kvinnans rösträtt. En halftimmes diskussion vidtog angående denna fråga.

Högermöte med fjärde kretsen i Stockholm afhölls förra fredagen på Östermalm. Sedan kandidaterna yttrat sig, begärde fröken M. Staël von Holstein tillåtelse att interpellera desamma angående deras ställning till den kvinnliga rösträttsfrågan. Med anledning häraf vidtog en hetsig diskussion med många afslagsyrkanden. Besinningsfullare röster vädjade till ridderligheten hos högervalmännen i Sveriges förnämsta valkrets, i andra kretsar hade interpellationer af kvinnor tillåtits och allmänna valmansförbundet hade ju beslutat upptaga äfven kvinnliga medlemmar. Man ropade på votering, men ordf. afgjorde att interpellanten skulle få tala i 5 minuter, det stode de interpellerade fritt att icke svara. På fröken Staëls lugna och klara interpellation kom icke häller något svar.

Å de valmöten, som hållits i Göteborg och omnejd, synes — med ett eller två sorgliga undantag — stämningen vara för kvinnans politiska rösträtt. Det är dock icke så öfverraskande, att högerkandidater uttala sig för frågan, som att män, hvilka låtit uppsätta sig på det *frisinnade* programmet, förklara sig vara motståndare till reformen.

Detta skedde på ett stort allmänt möte i Konserthuset i Göteborg, då herr Hjalmar Wijk aflade sin politiska trosbekännelse. Inte nog med att han motiverade sin ställning till frågan, som beroende på kvinnans brist på politisk mognad (!), och att krafvet icke var nog allmänt, han förklarade, att han »väntar sig icke något godt af kvinnans deltagande i det politiska lifvet».

Ett ganska egendomligt uttryck, detta: »jag väntar mig icke något godt».

Är politisk rösträtt något godt för mannen såsom ett medel att befordra hans intressen, så må väl-rösträtten äfven vara något godt för kvinnan såsom ett medel att befordra hennes intressen.

Ty så långt ha vi väl ändå hunnit i utveckling, att vi anse äfven kvinnorna kunna göra anspråk på medborgerliga rättigheter, då man längesedan gifvit dem medborgerliga skyldigheter.

Om kvinnan, hvars intressen lagstiftningen så tydligt försummat, sade, att hon väntar sig icke något godt af mannens rösträtt, så vore det förklarligt, men herr Wijks fruktan förefaller ganska omotiverad.

Lyckligtvis är han och herr Andersson i Grimbo — vald i Askims och Hisings valkrets med sju rösters öfvervikt öfver den liberale motkandidaten — de enda undantagen, ty öfverallt eljest ha alla, som i sina föredrag berört frågan, gjort det med sympati och förståelse, såväl å höger- som vänsterhåll.

Å flera valmöten i Göteborgstrakten har fru Frigga Carlberg talat om kvinnans politiska rösträtt och dess betydelse för det sociala reformarbetet. Föredragen ha öfverallt emottagits med välvilja.

Å ett högermöte interPELLERADES kandidaten — som lär vara skäligen grön — af en i tullfrågan mycket förfaren dam om sin ställning till tull å grönsaker och frukt. Hon glömde icke att sätta kvinnliga rösträttsfrågan i samband med de höga lifsmedeltullarna, hvilka väckt mer än en husmoders innerliga åtrå att få ha ett ord med i laget i sådana frågor.

Enligt hvad sekreteraren i Göteborgs F. K. P. R. upplyser, har föreningen hittills å valmötena utdelat öfver 10,000 flygblad.

Har icke något af dessa hamnat i herr Hjalmar Wijks händer?

Å politiskt möte i Uppsala den 19 sept. begärde efter hufvudtalaren, häradshöfding von Bahr, fröken A. Thunberg tillåtelse att få interpellera kandidaten. Blandade ja- och nej-rop hördes, men sedan hr von Bahr yrkat bifall, framställde fröken Thunberg en förfrågan om hans ställning till kvinnans kommunala och politiska rösträtt samt valbarhet.

Hr von Bahr svarade, att han vore i princip för kvinnans rösträtt, men att han ansåg, att den nu föreliggande grundlagsändringen först borde kunna bedömas till sina verkningar, innan man omedelbart upptog en ny grundlagsändring.

Kvinnorna och valrörelsen i Landskrona. Vid ett af stadens nykterhetsvänner utlyst valmöte den 15 sept., vid hvilket de tre riksdagsmannakandidaterna voro inbjudna och yttrade sig om sin ställning till nykterhetsfrågan, höll fröken Gunhild Linder ett med ihållande bifallsyttringar mottaget anförande om betydelsen af att kvinnornas rösträttskraf tillgodoses. Mötet var besökt af omkring 500 personer, bland hvilka märktes ett 100 tal damer.

Den af mötet uppsatta kandidaten, folkskollärare O. H. Waldén, uttalade sig för att kvinnorna fortast möjligt borde komma med i det politiska arbetet.

Bland Edra bekanta finnas säkert många, som ännu ej prenumererat på DAGNY. Upplys dem om tidningens tillvaro, sträfvan och mål och sök förmå dem att understödja desamma genom prenumeration.

"HEMTREFNAD"

PRAKTISK TIDNING FÖR KVINNAN.

Utgifven af Fredrika-Bremer-Förbundet.

10:de årgången.

Utkommer hvarje vecka — under sommarmånaderna hvarannan vecka — med 40 nummer om året. Tidningen vill fortfarande till billigt pris förse de svenska hemmen med en nyttig och roande läsning och kommer att innehålla korta religiösa uppsatser, berättelser, lefnadsteckningar, verser, praktiska råd och uppsatser samt följetongsafdelning.

All prenumeration sker å posten.

Pris per år 1: 35, inberäknadt postarvode.

Stöd "HEMTREFNAD" genom prenumeration!

Prenumerantsamlare å DAGNY

sökas på alla platser i landet och erhålla fördelaktiga villkor. Tillskrif

Dagnys Expedition, Stockholm C.

= AnnonSFörmedlare, =

pålitliga och välrekommenderade,

önskas för Dagny såväl i landsor-

ten som hufvudstaden. Anmälan å

DAGNYS EXPEDITION,
Drottninggatan 54, Stockholm C.

Flytande
Somatose

framstående
aptitretande och nervstärkande
KRAFTMEDEL.

Fås på alla Apotek.

Engelska Damkonfektionen, 20 Vesterlånggatan 20.

Siden-, Spets- och Yllebluslif. Alltid senaste modeller.

FRÅGOR OCH SVAR.

Hvar kan man prenumerera på Dagny?

I landets alla postanstalter och boklädor kan man beställa huru många ex. som helst.

Skall man alltid prenumerera å dessa ställen?

Ja, ifall man önskar endast 1, 2, 3 eller 4 ex. skall man alltid göra det.

Hvad kostar Dagny i postanstalter och boklädor?

Dagnys postprenumerations- och boklädspris är kr. 4:50 för $\frac{1}{1}$, 2:50 för $\frac{1}{2}$ och 1:25 för $\frac{1}{4}$ år

Hvilka villkor erhålla prenumerantsamlare å Dagny?

Den, som samlar minst 5 prenumeranter, erhåller en provision af kr. 1:— för hvarje helårs-, 50 öre för hvarje halfårs- och 20 öre för hvarje kvartalsprenumerant.

Huru skall man förfara för denna provisions erhållande?

Sedan man samlat *minst* 5 prenumeranter, går man tillväga på ett af följande sätt:

- 1) *Antingen*: Genom insändandet af prenumerationsafgiften med afdrag af provisionen beställer man det behöfliga antalet ex. (hur många som helst, men *alltid minst 5*) direkt från Dagnys exp., Stockholm, som under samla. ens adress i ett och samma paket sänder *alla* beställda ex. Samlaren har då att ombesörja utdelningen till de samlade prenumeranterna.
- 2) *Eller*: Man prenumererar å närmaste postkontor (ej anorstädes) för de samlade prenumeranterna, detta under hvars och ens adress, begär postens kvitto å samtliga erlagda afgifter, tillställer oss detta kvitto, då vi omgående pr postanvisning sänder samlaren den stadgade provisionen.

Hvar, och till hvilket pris kan man nummervis lösa Dagny?

I städernas tidningskontor och cigarraffärer samt hos Dagnys kommissionärer i landsorten. Pris 10 öre pr nummer.

Alla skrivelser rörande expeditionen adresseras:

DAGNYS EXPEDITION,
STOCKHOLM.

Freja-Magasinet

18 Humlegårdsgatan 18
29 Drottninggatan 29

TAPETER!

Modernaste och rikhaltigaste lager.
EDBLAD & SANDBERG.
Rik. 9616. STUREPLAN. Allm. 9198.

Vejbystrands Sjukhem
vid Skelderviken

(Barkåkra station, Västkustbanan) för ben- och körteltuberkulos, rachitis och allm. svaghet, mottager barn och vuxna, dagavgift 4—6,50 kr. Öppet året om, central uppvärmning, härligt läge i barrskog vid hafvet. Läkare: Dr Ernst Lindahl vid Kronpr. Victorias Kustsanatorium, Barkåkra.

Kemisk Tvätt.

A.-B. Nya Blå Hand,
— Stockholm. —

Kvinnliga
arbetsområden.

Utbildningskurser m. m.
Muntliga och skriftliga
upplysningar genom
Fredrika-Bremer-För-
bundets byrå,
54 Drottninggatan.

PLATSSÖKANDE.

(Platssökande få sina annonser införda i Dagny för halfta priset eller 7½ öre pr mm.)

FINNES I MELLERSTA SVE-RIGE något lugnt och stilla hem, hvars husmoder har plats för en anspråklös ung flicka, som är villig deltaga i förekommande husliga göromål. Lön begäres ej. Svar emotses med tacksamhet under adr.: »Betty», Algutsboda, p. r.

BILDAD FLICKA, 24 ÅR, önskar plats nu genast i bättre familj som värdinna, helst i Stockholm. Fullt kompetent att på egen hand sköta ett hem. Svar till »24 år», Postbox 12, Örebro.

LEGITIMERAD SJUKGYMNAST söker arbete i Stockholm, helst som assistent. Svar till »Energisk, 1908», Tidningskontoret, Storgatan 8.

VÄLREKOMMENDERAD FRISK FLICKA önskar den 1 nov. någon lämplig plats. Genomgått kurs i sjukvård. Van vid sinnessjukvård och kunnig i husliga sysslor. Svar till Vårdarinna, Svenska Dagbladets expedition, Stockholm.

EN 35 ÅRS FLICKA, van vid allt arbete inom ett hem, önskar plats som hushållerska hos änkekan, ungherre eller mindre familj. Har i flera år förestått ungarhushåll, men är, då detta skall upplösas, ledig. Svar tack-samt till »H. H.», Avesta.

EX. KVINNL. SJUKGYMNAST önskar plats på Institut eller i familj. Här eller utrikes, fullt kunnig i engelska. Svar till »Position wanted». Allm. tidn.-kt. Gust. Ad. torg.

PLATS PÅ KONTOR sökes af ung flicka, afl. realskoleex., kunnig i bokf. och något maskinskr. Svar, märkt »A. 18 år», torde insändas under adress S. Gumælius' Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

LEDIGA PLATSER.

LÄRARINNA önskas på landet nu genast i privat familj, kompetent i engelska, tyska samt pianospelning. Insänd ref., löneanspråk till C. A. Sjöberg, Ribbingsnäs gård pr Forserum.

UNDERVISNINGSVAN lärarinna erhåller plats att undervisa 4 flickor, 16—11 år. Betyg, fotografi och ref. sändas till kyrkoherde Svedberg, adr. Sexdrega.

LÄRARINNA. En gudfruktig, väluppfostrad flicka af god familj får plats att läsa med två barn, flickan för inträde till 1:sta klass, gossen 6 år, hjälpa 4 äldre med läxläsning samt undervisa i pianospelning. Betyg och referenser till Fru Hulda Boberg, apoteket Falken, Örebro.

STENOGRAF, kvinnlig, fullt kunnig i svensk och engelsk stenografi och maskinskrifning erhåller fast anställning å Grosshandelskontor. Sökande måste äfven vara något kunnig i och villig att deltaga i öfriga kontorsgöromål. Svar till »Prima referenser», under adr. S. Gumælius' Annonsbyrå, Stockholm, f. v. b.

KVINNLIG GYMNASTIKDI-REKTÖR erhåller fast anställning vid sommar- och vinterkurorten Kneippbaden. Ansökningar inlämnas till kamrerarekontoret, adr. Kneippbaden.

ARBETSFÖRESTÄNDERSKA. Plats som arbetsföreständerska, tillika slöjdlärlarinna och sömmerska, vid Manilla döfstumskola är ledig att tillträdas instundande 1 okt. Årlig lön 800 kr., föda, bostad med bränsle samt tvätt. Ansökningar ställda till styrelsen för första döfstumskoledistriktet och åtföljda af intyg, hvarmed sökande vill styrka sin kompetens till befattningen, kunna före den 25 sept. insändas till rektor J. Prawitz, Manilla, Stockholm.

HUSHÅLLERSKA, fullt kunnig i enklare och finare matlagning, syltning, bak m. m. samt försedd med goda rek. erhåller i höst plats att ensam sköta hushållet för ungherre på landet. Svar jämte betygsskrifter till Lagerfors bruk, Moholm.

KUNGÖRELSE. Sjuksköterske-platsen vid Jockmocks sjukstuga kungöres ledig till ansökan för kompetent sjuksköterska. Sjuksköterskan skall hålla utspisning vid sjukstugan för ett pris af 95 öre pr dag och patient. Lön 800 kr. jämte fri bostad, ved, lyse och tvätt. Ansökningar, ställda till kommunalnämnden i Jockmock, insändas före 1 inst. okt. Jockmock den 1 sept. 1908.

KOMMUNALNÄMNDEN.

UNG DAM med affärsvana från finare butik erhåller anställning i förstklassig musikinstrumentaffär härstädes. Kompetensvillkor: godt sätt och verklig säljareförmåga. Svar, helst åtföljdt af fotografi, emotses under signatur »Musikinstrumentaffär», Dagens Nyheter, Gustaf Adolfs torg.

BARNFRÖKEN. En pålitlig, ordentlig och barnkär ung flicka erhåller strax plats att sköta två barn — 3 och 2 år gamla — samt deltaga i lättare inomhus förefallande sysslor. Lön 150 kr. samt fri resa. Svar märkt »150» till Svenska Dagbladets exp. f. v. b.

FÖR SÄLLSKAP OCH VÅRD åt lindrigt sinnessjuk fru under vistelse på vacker landtegendom sökes välrekommenderad sköterska snarast möjligt. Svar med erforderliga upplysningar och uppgift om löneanspråk utbedes under adress »Sällskap och vård», Svenska telegramb., Malmö.

ALLA NYHETER
— i —
Garneringsartiklar
— för —
Kappor och Klädningar.
J. F. Holtz
Kungl. Hofleverantör,
STOCKHOLM ∴ **NORRKÖPING**
Profver på begäran.

”Zig-Zag”.

Bästa amerikanska Skocremer. Gör lädret mjukt och elastiskt samt ogenomträngligt för väta. Svarta ej ifrån sig äfven om skorna blifva väta, om man använder

”Zig-Zag”.

Tillhandahålles i hvarje välsorterad skoaffär. Partiniederlag Biblioteksgatan 12.

M. E. Wormsdorff.

Egnahemssparbanken

Kontor: Vasagatan 38.

Begagna denna sparbank för insättning å sparbanksräkning. Kan användas äfven för hushållsräkning. Intill 500 kr. kunna i regel utfås utan uppsägning.

Öppen half 10 f. m.—7 e. m. Allm. tel. 917. Bikstel 73. Inlåningsränta f. n. 5½ proc.

Stockholms Musik-Institut.

Brahegatan 7 B, ö. g. III. Allm. Tel. 115 96.

Hösttermin 16 Sept.—16 Dec. Anmälning- och mottagningstid måndagar och torsdagar kl. ½ 2—½ 3.

Prospekt tillhandahålles.

Sigrid Carlheim-Gyllensköld.

Fredrika-Bremer-Förbundet: Drottninggatan 54.

Rikstel. 27 62. Förbundets byrå öppen 11—4. Allm. tel. 48 16.

Fredrika-Bremer-Förbundets Sjuksköterskebyrå: Tunnelgatan 25.

Rikstel. 68 98.

Allm. tel. 82 11.

Innehållsförteckning.

Dagens nummer innehåller:

Lady Ishbell Aberdeen. Af Alexandra Skoglund.

Proportionella val. För Dagny af Gulli Petrini, f. Rossander.

Social kvinnobildning.

Politiskt möte i Stockholm den 16 september 1908.

Ett förslag till lösning af den kvinnliga rösträttsfrågan i England.

En kinesisk kvinnotidning.

Något om våra konstnärinnor. V. Charlotte Wahlström. Af Ellen Lundberg, f. Nyblom.

Riksdagsmannavalen. Af M. S. v. H.

»Det lyser från Småland!» Af A. W. S.

På högervalmöte i Västerås. Af Aura.

Notiser.

Prenumeration å Dagny sker å närmaste postanstalt (Tidningstaxa n:r 5) eller bokhandel.